

07.00.00 – TARIX FANLARI

ПРОФЕССОР СУЛАЙМОН ИНОЯТОВ ҚУТЛУҒ 85 ЁШДА!

Табаррук замин, иймон гавҳарининг маркази бўлган Бухорои шарифда кўплаб олиму-фוזалолар, давлат ва жамоат арбоблари, шоиру-ёзувчилар, ватан ҳимоячилари ва уста деҳқонлар вояга етган. Бугунги кунда Бухорода Хўжаевлар сулоласини билмайдиган инсон топилмайди. Файзулла Хўжаев, Усмонхўжа Пулатхўжаев, Атоулла Хўжаев сингари маърифатпарвар ва давлат арбоблари ўз даврида мустабид шўро тузумининг беғуноҳ айбдорлари эдилар. Истиқлол шарофати билан Ватан озодлиги ва тараққиёти йўлида курашган ушбу олийжаноб инсонларнинг ҳаёт йўлларини ўрганилиб, тарихий ҳақиқат тикланди.

Кейинги йилларда ушбу сулоладан Ватанимиз тараққиётига муносиб ҳисса қўшган олимлар, педагоглар, юристлар, тиббиёт ва ички ишлар ходимлари етишиб чиқди. Анашундай инсонлардан бири тарихчи олим, тарих фанлари доктори, профессор Сулаймон Иноятовдир.

Иноятов Сулаймон Иноятovich – 1938 йил 12 мартда Бухоро шаҳрининг Ситораи Мохи Хоса мавзесидаги Шехон кўчасида таваллуд топган. 1946-1956 йилларда Бухоро шаҳридаги 10-сонли ўрта мактабни битириб, 1956-1961 йилларда Бухоро давлат педагогика институти (бугунги Бухоро давлат университети)нинг тарих-филология факультетида ўқиган. Профессор-ўқитувчилар ва талабалар ўртасида маълум мавқега эга бўлганлиги, институтни имтиёзли диплом билан битиргани учун ҳам шу илм даргоҳига ўқитувчиликка қолдирилган. 1964-1966 йиллар давомида институт ёшлар қўмитасини бошқарган. 1966-1969 йилларда А.Навоий номидаги Самарқанд давлат университетининг аспирантурасида таҳсил олиб, 1969 йилнинг 7 октябрида Тошкент давлат университетиде тарих фанлари номзоди илмий даражасини олиш учун “Ўзбекистон матбуотининг қишлоқ хўжалигини коллективлаштиришидаги роли” мавзуидаги диссертацияни ҳимоя қилган.

1969-1980 йиллар давомида Бухоро давлат педагогика институтида дарс бериш билан бир қаторда рус филологияси факультетида декан лавозимида ишлаган. 1987 йили Москва давлат педагогика университетиде тарих фанлари доктори илмий даражасини олиш учун “Меҳнаткашларни интернационализм руҳида тарбиялашда матбуотнинг ўрни (Ўрта Осиё Республикалари мисолида 1961-1985 йй.)” мавзуидаги диссертацияни ҳимоя қилган. 1984-1989 йилларда Бухоро давлат педагогика институтида кафедра мудири, 1989-1992 йилларда илмий ишлар бўйича проректор, 1992-1995 йиллар давомида университетнинг тарих факультети декани лавозимларида ишлаб келган. БухДУ тарих факультети декани сифатида Баҳоуддин Нақшбандийнинг 675 йиллик юбилейларини ўтказишида, у кишининг номидаги илмий марказ ва музейни ташкил этишида факультет жамоаси билан маълум ишларни амалга оширди. Баҳоуддин Нақшбандий номидаги илмий марказга раҳбарлик қилди.

Устоз Сулаймон Иноятов 1995 йилнинг 7 июлида Биринчи Президентимиз И.А.Каримовнинг фармониға асосан Навоий давлат кончилиқ институти очилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус

таълим вазирлигининг йўлланмаси билан 1995 йил 5 декабрдан шу институтга биринчи проректор лавозимига тайинланган. 1996 йилнинг 6 сентябрида Халқаро Амир Темур жамғармасининг Навоий вилоят бўлими раислигига сайланиб, уни 2002 йилгача бошқариб келди. Амир Темур ва темурийлар фаолиятига бағишлаб қатор анжуманлар ўтказди, кўплаб китоб, рисола ва мақолалар чоп эттирди ҳамда ОАВларда чиқишлар қилди.

Сулаймон Иноятлов 2000 йил апрелида Республика Маънавият ва маърифат Кенгаши Навоий вилояти бўлими котиби ва маркази раҳбарлигига сайланиб, 2004 йилгача фаолият кўрсатди. 2002 йил Навоий вилоятида “Ўзбекистон – умумий уйимиз” Республика дўстлик фестивалини ўтказишнинг ташкилотчиси ва ташаббускори ҳисобланади. Вилоят миқёсида олиб борган маънавий, маърифий ишлари Республика ҳукумати томонидан юксак баҳоланиб, 2002 йилда “Дўстлик” ордени билан тақдирланди.

Профессор С.Иноятлов кўп қиррали фаолияти учун “Шавкатли меҳнати учун” (1970) медали, “Ўзбекистон халқ маорифи аълочиси” (1974), Ўзбекистон халқ таълими “Фахрий ёрлиги” (1981), Олий таълим аълочиси (2001), “Устоз” фахрий унвони (2001), “Мустақилликнинг 10 йиллиги” эсдалик нишони (2001), “Дўстлик” (2002) ордени ва “Мустақилликнинг 25 йиллиги” (2016) эсдалик нишони, “Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 30 йиллиги” эсдалик нишони (2021), “Меҳнат фахрийси” I даражали кўкрак нишони (2022), “Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 30 йиллиги” эсдалик нишони (2022) билан тақдирланган.

Устознинг илмий қарашлари кенг қамровли бўлиб, миллий истиқлол гоёси, миллатлараро муносабатлар, Ўзбекистон тарихи ва оммавий ахборот воситаларининг ўрни, Бухоро ва Навоий вилоятларининг, айниқса, Бухоро ва қадимий Кармананинг тарихий обидаю қадамжоларига ва шайхууламоларининг фаолиятини ҳар томонлама ёритишга қаратилган. Шунингдек, Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Мирзо Бобур, Алишер Навоий, Файзулло Хўжаев каби салтанат ва давлат арбоблари ва Абу Али Ибн Сино, Шайх Худойдоди Вали, Қосим Шайх Азизон, Баҳоуддин Нақшбандийнинг устозлари Мавлоно Ориф Деггароний ва шогирдлари Хўжа Хусрав каби улуғ алломаларга бағишланган “Меҳнаткашларни байналминал руҳда тарбиялашда матбуотнинг роли” (Тошкент, 1986) “Бухарский Дом Просвещения в Москве” (Бухара, 1990), “История Бухары в литературе” (Бухара, 1996), «Амир Темур – полководец государственной деятель» (Навои, 1995), “Файзулла Ходжаев” (Навои, 1996), “Қосим Шайх Азизон” (Тошкент, 2000), “Амир Темур Работи Маликда” (Тошкент, 1998), “Кўҳна тарих гувоҳи” (Тошкент, 2001), “Соҳибқирон ва темурийлар назари тушган диёр” (Тошкент, 2002), “Амир Абдулахадхон даврида Кармана” (Тошкент, 2004), “Кармана – тарих кўзгусида” (Тошкент, 2006), “Худойдоди Вали – Кармана фарзанди” (Тошкент, 2008), Навоий шаҳрининг 50 йиллигига бағишланган “Навоий – Қизилқум бағридаги мўъжиза шаҳар” (Тошкент, 2008), Навоий вилоятининг тарихи ва истиқболларига бағишланган “Навоий – ўтмиши қадим, келажаги нурли диёр” (Тошкент, 2011), Ибн Сино таълим-тарбия тўғрисида (2013), Алишер Навоий матбуот саҳифаларида (2014), “Бухоро тарихи” (Тошкент, 2016) каби кўплаб тарихий асарларнинг муаллифи ва ҳаммуаллифидир. Устоз Сулаймон Иноятлов кейинги йилларда илмий фаолиятини давом эттириб, “Алишер Навоий матбуот саҳифаларида” (Бухоро, 2018), “Навоий – ўтмиши қадим, келажаги нурли диёр” (Тошкент: “Маънавият”, 2021, янги нашири), “Бухорои шариф хўжалари – Усмон Хўжа,

Файзулла Хўжаев аждодлари ва авлодлари шажраси” (Бухоро, 2022), “Умрбоқий инсон: устозга шогирт эҳтиромии” (профессор Жўма Намозовнинг 100 йиллигига бағишланган), “Қатагон қилинган уч буюк сиймо: тарих ва тақдир” (Улуғларнинг ҳаёти ва фаолиятига доир маълумотлар. Бухоро, 2023) каби монографияларни яратган сермахсул олимлардан биридир.

Олимнинг 50 га яқин монография, рисоалари ҳамда ўқув қўлланмалари, 500 дан ортиқ илмий, мақолалари чоп этилган. Унинг илмий тадқиқотлари олимлар ва кенг китобхонлар оммасига маълум. Устознинг Республика ва вилоят газеталарида 250 дан ортиқ илмий, публицистик мақолалари чоп этилган. С.Иноятон Москва, Истанбул, Анқара, Зонгулдак (Туркия), Москва, Санкт-Петербург, Тошкент, Таллин, Киев, Симферополь, Туркистон, Тароз, Пермь, Челябинск, Самарқанд, Хўжанд, Андижон, Термиз, Бухоро, Навоий шаҳарларида ўтказилган ўнлаб Халқаро, Бутуниттифоқ, Республика ва минтақавий илмий, назарий, амалий анжуманларнинг иштирокчисидир.

Устоз Сулаймон Иноятоннинг 2022 йилда Дурдона нашриётида шажара тарихига бағишланган “Бухорои шариф хўжалари: Усмон Хўжа, Отаулла Хўжаев, Файзулла Хўжаев аждодлари ва авлодлари шажраси” номли салмоқли монографиялари нашр этилди. Мазкур тадқиқот узоқ йиллар давомида олим олиб борган илмий изланишлар, суҳбат ва мулоқотлар, фотолавҳаларни тўплаш, тўпланган манба ва материалларни тизимга келтириши асосида заҳматли меҳнат ҳосиласи саналади. Зукко ва синчков олим монографияни яратишида давр талабини чуқур англаб, оиланинг XVIII – XXI асрлар давомидаги шажрасини йирик бир чинор дарахтининг шохлари ва япроқлари сингари асослаб берганлар.

Инсонлар умри давомида шундай хайрли ишлар қиладики, у асрга татиғулик бўлади. Тарих фанлари доктори, профессор Сулаймон Иноятон Ўзбекистон илм-фани ривожига улкан ҳисса қўшган олим сифатида танилганлар. У киши томонидан ёзилган монографиялар, рисоалар, дарсликлар, ўқув қўлланмалар бугун талабалар ва профессор-ўқитувчилар томонидан кенг фойдаланилмоқда. Илму-урфон эгаси устоз Сулаймон Иноятон ҳозирда қутлуг 85 ёшни қарши олдилар. Қутлуг 85 ёшингиз муборак бўлсин устоз! Биз шогирдлар бахтига доим соғ-омон бўлинг!

Ойбек Рашидов – Бухоро давлат университети
Жаҳон тарихи кафедраси профессори, тарих фанлари
доктори (DSc)